



ПОСТАНОВЛЕНИЕ  
07.12.2023

КАРАР  
№ 1592

«2024-2026 елларга Нурлат муниципаль районының мәдәни өлкәсен үстерү һәм саклау» район максатчан муниципаль программасын раслау турында

Нурлат муниципаль районы гражданның тормыш сыйфатын яхшырту максатларында сайлап алынган юнәлеш буенча ижат белән шөгылләнү, этномәдәни һәм рухи ихтыяжларын канәгатьләндерү, Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы халыкларының мәдәни һәм тарихи мирасын саклау, гражданның мәдәни кыйммәтләргә һәм мәдәни тормышта катнашуына, милләтнең ижади потенциалын тормышка ашыру, мәдәният өлкәсен тотрыклы үстерү өчен уңай шартлар тудыру юлы белән аларга үз-үзләрен үстерү мөмкинлеге бирү, мәдәният өлкәсен тотрыклы үстерү өчен уңай шартлар тудыру юлы белән Нурлат муниципаль районы гражданның тормыш сыйфатын, үсеп килүче буынны мәдәни традицияләр рухында формалаштыру, ижади сәләтләрне үстерү һәм заманча яшьләрне социальләштерү өчен шартлар тудыру, хокук бозуларны профилактикалау буенча эшчәнлекне камилләштерү, һәр шәхеснең һәм гомумән жәмгыятьнең мәдәни потенциалын үстерү һәм гамәлгә ашыру, халыкның ижади актив өлешен үз-үзләрен күрсәтү һәм рухи баету, мәдәни-ижади үз-үзләрен күрсәтү өчен шартлар тудыру, тулы милләтара мәдәни алмашу, күрсәтелә торган муниципаль хезмәтләрнең сыйфатын һәм санын арттыру максатында, Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты

КАРАР БИРӘ:

1. «2024-2026 елларга Нурлат муниципаль районының мәдәни өлкәсен үстерү һәм саклау» район максатчан программасын расларга (кушымта итеп бирелә).
2. Нурлат муниципаль районының «Финанс-бюджет палатасы» муниципаль бюджет учреждениесенә “2024-2026 елларга Нурлат муниципаль районының мәдәни өлкәсен үстерү һәм саклау” Район максатчан муниципаль программасы чараларын финанслауны тәмин итәргә тәкъдим итәргә.
3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үз жаваплылыгымда калдырам.

Житәкче

Ә.К. Габдуллин

Нурлат муниципаль районы  
Башкарма комитетының 2023  
елның 7 декабрдәге 1592  
номерлы карарына кушымта

**«Нурлат муниципаль районының мәдәни өлкәсен үстерү һәм саклау 2024-2026 еллар» программасы паспорты**

Программаның исеме	«2024-2026 елларга Нурлат муниципаль районының социаль өлкәсен үстерү һәм саклау» комплекслы программасы (алга таба-Программа)
Программаны эшләү өчен нигез	Россия Федерациясе Президентының «Дәүләт социаль сәясәтен тормышка ашыру чаралары турында» 2012 елның 7 маендагы 597 номерлы Указын тормышка ашыру, Россия Федерациясе Хөкүмәтенә 2012 елның 28 декабрдәге 2606-р номерлы күрсәтмәсен үтәү
Программаның заказчысы һәм аны эшләүче	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны гамәлгә куючы	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаның максатлары һәм бурычлары	<p>Программаның максатлары:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>-Нурлат муниципаль районы мәдәният учреждениеләренә мәдәни тормышта һәм файдалануда катнашу өчен гражданның конституциячел хокукларын гамәлгә ашыруны тәмин итү, шулай ук мәдәни, музей кыйммәтләренә, гражданнарга китапханә хезмәте күрсәтү буенча хезмәтләр алу, мәдәният һәм сәнгать өстәмә белем бирү буенча халыкның ихтыяжларын тәмин итү;</li><li>- Нурлат муниципаль районының гражданнарның мәдәният өлкәсендә тормыш сыйфатын яхшырту;</li><li>- район һәм шәһәр халкының ижади үзешчәнлегә өчен шартлар тудыру, һәр шәхеснең һәм жәмгыятьнең мәдәни потенциалын үстерү һәм гамәлгә ашыру, үзешчән һәм халык коллективларында катнашуга җәлеп итү;</li><li>- район һәм шәһәр халкының сәнгать ижаты һәм мәдәни алмашу өчен шартлар тудыру;</li><li>- жәмгыятьне үстерүнең иң мөһим ресурсы буларак, алар тарафыннан социаль-мәдәни функцияләр башкару өчен музейларны үстерүгә булышлык күрсәтү</li><li>-телләренә үстерү, саклау һәм баету, этномәдәни һәм</li></ul>

	<p>рухи ихтыяжларны канәгәтьләндерү, милли традицияләренә, тарихны, әдәби байлыкны, тарихи-мәдәни мирасны, Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы территориясендә яшәүче халыкларның милли мәдәниятен, мәдәни мирасын саклап калу;</p> <p>- мәдәният өлкәсендә тупланган потенциалны саклап калу һәм үстерү, милли мәдәниятләренә иң яхшы традицияләрен арттыру;</p>
--	---

	<p>ватанпәрвәрлек хисләрен тәрбияләү, Ватаныбыз традицияләренә тугрылык, үсеп килүче буынны мәдәни традицияләр рухында формалаштыру, буыннар арасындагы, мәдәниәтара һәм милли хезмәттәшлек, халык мәдәнияте нигезләрендә кешеләрне берләштерү;</p> <p>- мәдәният учреждениеләре хезмәткәрләренә лаеклы түләүне тәмин итү, мәдәният учреждениеләренә кадрлар потенциалын үстерү һәм саклап калу, мәдәният өлкәсендә һөнәрнең абруен күтәрү;</p> <p>- мәдәният өлкәсен тотрыклы үстерү өчен уңай шартлар тудыру.</p>
--	---

<p>Программаның иң мөһим максатчан күрсәткечләре</p>	<p>Бердәм мәдәни киңлек булдыру</p> <p>Жәмгыятьнең интеллектуаль потенциалын баету</p> <p>Халыкның төрле төркемнәрендә һәм катламнарында гомуми мәдәни үсеш тәэмин итүче кешеләрнең тормыш шартлары системасы сыйфатын яхшырту</p> <p>Массакүләм, концерт, театр, музей, китапханә чараларына йөрүчеләр санын арттыру</p> <p>Нурлат муниципаль районы халкының мәдәни потенциалын арттыру</p> <p>Карау өчен мөмкин булган музей фондын арттыру 14 яшькә кадәрге балалар, шул исәптән шәһәр һәм районның мәдәни-ял итү чараларының гомуми санында чаралар өлеше</p> <p>Мәдәни-массакүләм чараларда катнашкан клубта катнашучылар санының алдагы чорлар белән чагыштырганда үсеш темпы.</p>
<p>Программаны күләмнәре чыганакалары</p> <p>финанслау һәм</p>	<p>Муниципаль берәмлекнең жириле бюджетыннан 445161,0 мең сум:</p> <p>2024 елга — 148 387,0 мең сум;</p> <p>2025 елга— 148 387,0 мең сум ;</p> <p>2026 елга — 148 387,00 мең сум.</p> <p><i>Программаны финанслау күләме ел саен тиешле бюджетлар төзегәндә төгәлләштерелә..</i></p>

<p>Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижеләре һәм аның социаль-икътисадый нәтижелелеге күрсәткечләре</p>	<p>Мәдәният өлкәсендә хезмәт күрсәтүләрнең сыйфатын арттыру һәм аларны киңәйтү;</p> <p>Нурлат муниципаль районында яшәүчеләрнең ижади яктан үз-үзләрен тормышка ашыру өчен шартлар тудыру;</p> <p>Районда һәм шәһәрдә үткәрелә торган чараларда халыкның ижади катнашуга жәлеп ителүе;</p> <p>Нурлат муниципаль районы торак пунктларының уңайлы яшәү мохитен ижади рәвешләр һәм мәдәният өлкәсе чаралары ярдәмендә формалаштыру;</p> <p>Талантлы башкаручыларны, үзенчәлекле авторларны ачыклау</p> <p>Милли мәдәниятләрнең мөстәкыйль, ирекле үсеше белән бәйле мәсьәләләрне хәл итү (милли традицияләр, фольклор, музыка, халык кәсепләре һәм һөнәрләре белән бәйле халык мәдәниятенә гаять зур катламын саклап калу);</p> <p>Халыкны мәдәни продуктны булдыруга һәм алга жиберүгә, «файдалануга» өндәү;</p> <p>Мәдәни хезмәттәшлекне камилләштерү өчен кирәкле шартлар тәмин итү.</p>
<p>Программаның үтәлеше турында хисаплар бирү сроклары</p>	<p>Ел саен</p>

## Кереш

Киләчәк күп яктан жәмгыятьнең тормышка ашыру сәләтенә, социаль һәм мәдәни прогресс юлыннан динамик рәвештә алга китүгә бәйле. Мәдәният - кешелек жәмгыяте тарафыннан булдырылган икенче галәм. Үз максатларын, изге һәм даими рәвештә мәдәният дәрәжәсен күтәрүче халык һәрвакыт алга баручылар исәбендә.

Мәдәният кеше яшәшенең үзәге буларак һаман да ныграк үзгәрә бара. Шуна бәйле рәвештә акыллы һәм реалистик сәясәт, мәдәният үсешенә уйланылган стратегиясе аерым әһәмияткә ия. Мәдәни сәясәтнең максаты - кешеләрнең тормышын рухи яктан бай һәм күпкырлы итү, ижади сәләтләрне ачыклау өчен киң киңлек ачу, мәдәнияткә һәм ижат эшчәнлегенә төрле формаларына жәлеп итү өчен мөмкинлекләр тудыру.

Бу өлкәдә хакыйкәт булырга тиеш: кешенең мәнфәгатьләрен, тәмен үзгәртмәскә, ә аларга максималь рәвештә ачылырга, алар өчен максималь мөмкинлекләр бирү мөһим. Хәзерге заман мәдәни сәясәтенең төп бурычы -

халыкны рухи һәм мәдәни үстерүгә ярдәм итә торган чаралар комплексын иң күп санда халык карамагына тапшыру.

## **Бүлек I**

### **Проблеманы анализлау һәм бәяләү. Программаның максатлары.**

Нурлат муниципаль районы мәдәни потенциалга ия бу муниципаль бюджет учреждениесе мәдәниятне үстерү үзәге, аның составында 48 мәдәни-ял итү учреждениесе, 2 автоклуб, Кама арьягы һәм Нурлат шәһәренең төбәк тарихы музейе, Кариев шәһәре музейе, кино хезмәт күрсәтү бүлеге эшли.

Муниципаль бюджет учреждениесе Поселокара үзәк китапханә: Үзәк китапханә, балалар китапханәсе, 4 шәһәр филиалы, 37 авыл китапханәсе.

«Сәләт "Нурлат балалар сәнгать мәктәбе" өстәмә белем бирү муниципаль бюджет учреждениесе.

Финанс күзлегеннән караганда, мәдәният өлкәсе бүгенге көндә милли байлыкны тәшкит итүче матди кыйммәтләрне саклау, туплау бара торган социаль блок өлкәсе булып тора.

Мәдәният һәм сәнгатьне саклау һәм үстерү мәсьәләләрен хәл итү комплекслы якын килүне, бөтен эшне заманча оештыруны, перспективалы планлаштыруны таләп итә. Әлеге программаны тормышка ашыру мәдәни мирасны саклау һәм мәдәни потенциалны үстерү буенча максатчан эш алып барырга мөмкинлек бирәчәк. Программа интеллектуаль, ижади, оештыру һәм финанс мөмкинлекләрен берләштерүне күздә тотта.

Программа булган потенциалны саклап калырга һәм Нурлат муниципаль районының үсешенә яңа импульс бирергә мөмкинлек бирәчәк кирәкле чараларны билгели:

- ижат потенциалын үстерү һәм яңадан торгызу өчен шартлар тудыру;
- мәдәни традицияләрен һәм бердәм мәдәни киңлекне саклап калу;
- хәзерге заман культурасының һәм сәнгатьнең барлык төрләрен һәм жанрларын үстерүне, барлык катламнарны мәдәниятнең кыйммәтләренә киң файдалану өчен шартлар тудыруны хуплау;
- Нурлат муниципаль районының мәдәният учреждениеләренең абруен күтәрүгә ярдәм;
- һөнәри сәнгатьне үстерүгә ярдәм.

Әлеге Программаны гамәлгә ашыру районның мәдәни тормышында гражданнарның ижатын тәэмин итүне, ижади үсеш мөмкинлеген һәм гражданнарның районның мәдәни тормышында катнашуын тәэмин итүне гарантияли.

Программа район халкының ялын оештыру буенча муниципаль районга йөкләнгән вәкаләтләрне гамәлгә ашыруны шәһәркүләм һәм район күләмендә үткәрелә торган чараларны, бәйрәмнәрне, тематик акцияләрне һәм төрле тематик чараларны оештыру аша тәмин итәргә мөмкинлек бирәчәк..

Программа мәдәният өлкәсе хезмәткәрләрен районнарның смотрларын, акцияләрен, конкурсларын, фестивальләрен оештыру аша һөнәри укуыту эшен күз алдында тоты, бу, үз чиратында, кулланучыларның мәдәният өлкәсендә хезмәт күрсәтүләрен сыйфатын яхшыртуга китерәчәк.

## Бүлек II

### Программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары

№ т/с	Этап исеме	Гамәлгә ашыру сроклары	Көтелә торган нәтижәләр
1	Программаны эшләү	2023 елның 4 кв.	«2024-2026 елларга Нурлат муниципаль районының мәдәни өлкәсен үстерү һәм саклау» программасын раслау
2.	Программаны гамәлгә ашыру	2024-2026 еллар	<p>Авыл һәм шәһәр халкының мәгълүмати ресурсларга киң кулланыш табуын тәмин итү</p> <p>Тамашачылар аудиториясен киңәйтү; халыкның төрле катламнарының мәдәни ихтыяжларын канәгатьләндерү;</p> <p>Район имиджын формалаштыру</p> <p>Инновацион эшчәнлек формалары өчен шартлар тудыру</p> <p>Мәдәни-ял итү эшчәнлеген өлкәсендә күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын арттыру</p> <p>Мәдәният учреждениеләре хезмәткәрләренең квалификациясен күтәрү</p> <p>Нурлат муниципаль районының гражданлыгы, ватанпәрвәрлеге, Россиягә хөрмәт белән каравы, традицияләре һәм мәдәни мирасы</p> <p>Музей фондын тулыландыру</p>

			Яңа эш формаларын эзләүдә музей эшчәнлеген стимуллаштыру
			Профессиональ сэнгатыне популярлаштыру
			Мәдәният учреждениеләренә эчке бүлмәләрен ремонтлау
			Профессиональ сэнгатыне популярлаштыру
			«2024-2026 елларга Нурлат муниципаль районының мәдәни өлкәсен үстерү һәм саклау» программасын раслау
3	Нәтижеләр ясау	2026 елның 4 кв.	«2024-2026 елларга Нурлат муниципаль районының мәдәни өлкәсен үстерү һәм саклау» комплекслы программасын гамәлгә ашыру кысаларында мәдәният учреждениеләре эшчәнлеген анализлау

2024-2026 елларга клуб учреждениеләре үсеш» ярдәмче программасы Нурлат муниципаль районы һәм Нурлат шәһәре халкының мәдәният өлкәсендәге агымдагы ихтыяжларын канәгатьләндерү һәм яңа ихтыяжларын формалаштыруга, халыкның төрле катламнарының ялын оештыруга, район һәм шәһәр мәдәният учреждениеләренә жәлеп итүчәнлеген арттыруга юнәлдерелгән.

«2024-2026 елларда музей эшчәнлеген үсеш» ярдәмче программасы ТР Нурлат муниципаль районы музей фондын саклауға, өйрәнүгә һәм популярлаштыруға, шулай ук алар тарафыннан социаль-мәдәни функцияләргә гамәлгә ашыру өчен уңайлы шартлар тудыруға, жәмгыять үсешенә мөһим ресурсы буларак музейларны комплекслы үстерүгә юнәлдерелгән.

Программаны тормышка ашыруны финанс ягыннан тәэмин итү законнарда билгеләнгән тәртиптә бирелә торган Нурлат муниципаль районы бюджеты акчаларын куллануны күздә тоталар.

Мәдәният учреждениеләренә матди-техник базасын ныгыту

Район мәдәният учреждениеләренә матди-техник базасы торышын анализлау:

- 48 бинаның (31-авыл мәдәният йортлары, 12-авыл клублары, 5-шәһәр тибындагы учреждениеләр) капитал ремонт таләп итә торганнары:

авыл мәдәният йортлары - 10 берәмлек	авыл клублары - 7 берәмлек	шәһәр тибындагы - 1
--------------------------------------	----------------------------	---------------------

Авария хәлендә: 2 бина (2 авыл мәдәният йорты). Бу биналарның гомуми саныннан 43,1% тәшкил итә.



- мэдэният учреждениелэрен музыка һәм яктылык жиһазлары белән житэрлек дэрэжэдэ тээмин итмэү

Программаның төп бурычлары мэдэният учреждениелэренең матди-техник базасын ныгыту:

- авыл мэдэният учреждениелэренең эчке биналарын ремонтлау, мэдэният учреждениелэре биналарының түбэсен ремонтлау;

- мэдэният учреждениелэре биналарында янғын куркынычсызлыгын тээмин итү;

- техник жиһазларны модернизацияләү, ут һәм тавыш - техник жиһазлар, музыка инструментлары, компьютер техникасы, программа белән тээмин итү.

### «2024-2026 елларга клуб учреждениелэре үсеше» ярдэмче программасы

Муниципаль ярдэмче программаның исеме	«2024-2026 елларга клуб учреждениелэре үсеше»
Муниципаль ярдэмче программаның исеме	<p>Нурлат муниципаль районы территориясендэ бердэм мэдэни киңлекне булдыру һәм саклау:</p> <p>-Мэдэният учреждениелэренең муниципаль берәмлеклэрнең жирле үзидарэ органнары, ижтимагый берләшмэлэр һәм оешмалар, мәгариф системасы учреждениелэре, массакулэм мәгълүмат чаралары, ижади һәм дини оешмалар белән ведомствоара хезмэттэшлеген үстерү.</p> <p>- халыкның гражданлык тәңгәллеген, әдәп-әхлакь карашын формалаштыру буенча эшчәнлекне тормышка ашыру</p> <p>- эш юнәлешлэрен һәм формаларын камилләштерү</p> <p>- мэдэни-ял итү учреждениелэрендэ чараларның сыйфатын күтэрү</p> <p>- мэдэният учреждениелэрен методик һәм мәгълүмати тээмин итү</p>
Муниципаль ярдэмче программаның бурычлары	<p>ТР Нурлат муниципаль районының мэдэният, сәнгатьне үстерү, тарихи-мэдэни мирасны саклау һәм популярлаштыру өчен шартлар тудыру.</p> <p>Расланган план һәм муниципаль бирем нигезендэ массакулэм һәм мэдэни-массакулэм бәйрәм чаралары үткэрү.</p> <p>- Мэдэни-ял чараларында катнашучылар санын</p>

	<p>арттыру</p> <p>-Район һәм шәһәр халкында гражданлык тәңгәллеген формалаштыруны, ижади потенциалны ачуны, толерантлыкны, этникара һәм конфессияара мөнәсәбәтләр культурасын үстерүне тәмин итә торган «мәдәният» өлкәсендә системаны үстерү һәм модернизацияләү</p>
Муниципаль ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты
Муниципаль ярдәмче программаны эшләүче	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының «Мәдәниятне үстерү үзәге» муниципаль бюджет учреждениесе
Муниципаль ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары	2024-2026 еллар
Муниципаль ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның планлаштырылган нәтижәләре	<p>Конкурсларда, төрле дәрәжәдәге фестивальләрдә катнашучылар санын арттыру</p> <p>Клуб берләшмәләрендә катнашучылар алган төрле дәрәжәдәге дипломнар, премияләр, грантлар санын арттыру</p> <p>Программалы массакуләм һәм мәдәни-ял чараларында катнашучыларның өлешен арттыру</p> <p>Үзешчән сәнгать формироваиеләренен һәм аларда катнашучылар санының арттыру</p> <p>Түләүле нигездә узучы чараларны арттыру</p>

### 1. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сферасының гомуми характеристикасы, шул исәптән хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар

Кешеләрнең рухи тормышын оештыручы факторларның берсе буларак мәдәниятнең социаль ролен күтәрү жәмгыять үсешенә хәзерге этабы үзенчәлеге булып тора. Шулу вакытта мәдәният кешелекнең рухи тәжрибәсе буларак кына түгел, һәр кешенең сәләтен формалаштыручы аерым чынбарлык буларак та, һәр кешенең ижатка сәләтен формалаштыра торган аерым чынбарлык буларак та, кеше яшәешенең нигезен, цивилизацияле тормышның кыйммәтен һәм формасын саклап калу сәләтен формалаштыра. Жәмгыятьнең мәдәни үсешендә кирәкле

критерий булып кешенең ижади көчләренең, сәләтләренең һәм талантларының кирәкле шартларының булуы тора. Район һәм шәһәр халкының тормыш сыйфатын яхшыртуга юнәлтелгән мәсьәләләрне хәл итү мәдәният өлкәсендә жирле үзидарәнең вәкаләтләрен гамәлгә ашыру һәм программа-максатчан методы нигезендә әлеге проблемаларны хәл итү кирәклеген белән билгеләнә. Муниципаль ярдәмче программасы чараларын гамәлгә ашыру мәдәният учреждениеләренең матди-техник базасын ныгытуга юнәлтелгән - бу - Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының социаль-икътисадый үсешенә иң мөһим ресурсларының берсе буларак мәдәниятне тануны хәзерге шартларда билгели торган конкрет максатлар.

Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру барлык мәдәни эшчәнлек субъектлары катнашында социаль әһәмиятле максатларга ирешү мөмкинлеген бирчәк һәм бюджет ресурсларын нәтижәле тотуны тәмин итәчәк һәм ярдәм итәчәк:

1. Мәдәниятне, сәнгатьне үстерү, тарихи-мәдәни мирасны саклап калу һәм популярлаштыру өчен шартлар тудыру
2. План нигезендә массакүләм һәм бәйрәм мәдәни-массакүләм чаралары үткөрү.

#### *Ярдәмче программа чаралары исемлегенә*

1. Мәдәни-ял итү юнәлешенә системасын үстерү.

Әлеге процессны камилләштерү буенча чаралар системасы тарафыннан карала:

- халык белән эшләр буенча өстенлекле юнәлешләрне - клуб, музей системасында билгеләү;

- инновацион рәвешләрне һәм ысулларны үстерү;

- районның һәм шәһәрнең муниципаль берәмлекләре белән үзара хезмәттәшлеген тәмин итү;

- мәдәни-ял итү чараларын популярлаштыру.

*Мәдәни-ял учреждениеләрен мәгълүмати, фәнни-теоретик һәм методик яктан тәмин итү:*

- «Мәдәният» өлкәсендә программалар комплексын эшләр;

- балаларда, яшьләрдә һәм яшьләрдә патриотик тәрбияләүнең формаларын, ысулларын һәм чараларын эшләр;

- районның социаль-икътисадый үсешенә мәдәният учреждениеләренең киңрәк интеграциясе өчен шартлар тудыру;

- ижат потенциалын үстерүгә ярдәм итү.

#### *Районның клуб учреждениеләренең эш юнәлешләре:*

- Яшүсмерләрне һәм яшьләрне хәрби-патриотик тәрбияләү;

- яшьләрне районның мәдәни тормышында катнашуға жәлеп итү;

- мәдәни-тарихи мирасны саклау һәм пропагандалау;

- традицион халык культурасы нигезендә халыкның рухи, гражданлыгы һәм патриотизмын тәрбияләү.

Программаның район һәм шәһәрнең клуб учреждениеләрен үстерү өлкәсендәге төп бурычлары:

Клуб учреждениеләренең төп эшчәнлеген халыкның төрле катламнарының ялын оештыруга, шул исәптән массакуләм чаралар, концерт һәм конкурс программалары, бәйрәмнәр, театральләштерелгән тамашалар, тематик кичәләр уздыруга, клуб оешмаларының эшен оештыруга, Бөтенроссия, төбәк, зональ һәм район смотр-конкурсларында һәм фестивальләрдә катнашуга юнәлтелгән..

Район һәм шәһәр территориясендә традицион халык мәдәниятенә ярдәм итү һәм үстерү.

«Халык үзешчән коллективы» исеменә ия булган районның клуб учреждениеләре, коллективлар эшчәнлегенә ярдәм итү, мәдәният һәм сәнгать өлкәсендә халыкка сыйфатлы хезмәт күрсәтүне оештыру, мәдәни-мәгълүмат киңлеген үстерү.

Мәдәни-ял эшчәнлегенә белгечләренең квалификациясен күтәрү.

Куелган бурычларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тәмин итү түбәндәге чараларны гамәлгә ашыруны күздә тоту.

«2024-2026 елларда музей эшчәнлегенә үсеш» ярдәмчә программасы

Муниципаль ярдәмчә программаның исеме	«2024-2026 елларда музей эшчәнлегенә үсеш»
Ярдәмчә программаның максаты	Жәмгыять үсешенә иң мөһим ресурсы буларак, алар тарафыннан социаль мәдәни функцияләр башкару өчен музейларны комплекслы үстерү
Муниципаль ярдәмчә программаның бурычлары	1. Нурлат муниципаль районы музей фондын саклау, өйрәнү һәм комплектлау. 2. Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының музей фондын популярлаштыру. 3. Музейлар тарафыннан мәдәни һәм фәнни-агарту, белем бирү эшчәнлегенә гамәлгә ашыру 4. Музейларны мәгълүматлаштыру.

Муниципаль ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты
Муниципаль ярдәмче программаны эшләүче	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының «Мәдәниятне үстерү үзәге» муниципаль бюджет учреждениесе
Муниципаль ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары	2024-2026 еллар
муниципаль ярдәмче программаның (нәтижеләрне бәяләү индикаторлары) максатларын һәм бурычларын гамәлгә ашыру һәм аның бюджет нәтижелелеге күрсәткечләре	<p>Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру 2026 елга түбәндәге күрсәткечләрне үстерүгә ирешү мөмкинлеген бирәчәк:</p> <p>реставрацияләүне таләп итә торган предметлар саныннан төп фондның реставрацияләнган предметлары өлешләре;</p> <p>музейларның дәүләт фондына куелган предметлар саны ел башында һәм ел ахырына карата өлеше - 100 процентка кадәр;</p> <p>хисап чорында музейларга бару өлеше узган чорга караганда 35 процентка кадәр;</p> <p>хисап чорында социаль якланмаган гражданныр төркемнәре һәм сәламәтлекләре буенча мөмкинлекләре чикләнган затлар тарафыннан музейларга бару санының узган чорга карата нисбәте 30% ка кадәр;</p> <p>хисап чорында ачылган үз фондларыннан күргәзмәләр санының узган чорга карата нисбәтен 50% ка кадәр;</p> <p>электрон каталогка кертелгән музей предметлары санын музей предметларының гомуми санына карата 25 процентка кадәр.</p>

Объемы и источники финансирования Программы	Муниципаль берәмлекнең жирле бюджетыннан 14 085,0 мең сум, шул исәптән.: 2024 елга — 4 695,0 мең сум; 2025 елга — 4 695,0 мең сум; 2026 елга — 4 695,0 мең сум. Объем финансирования Программы уточняется ежегодно при формировании соответствующих бюджетов.
---	---

*1 Ярдәмче программаны гамалга ашыру сферасының гомуми характеристикасы, шул исәптән хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар.*

Кама арьягы һәм Нурлат шәһәре тарихының төбәк музейе һәм Габдулла Кариев исемендәге Күлбай-Мараса музейе ТР Нурлат муниципаль районының «мәдәниятне үстерү үзәге» муниципаль бюджет учреждениеләренең структур бүлекчәләре булып тора.

Кама арьягы һәм Нурлат шәһәре тарихының төбәк музейе шәһәр Мәдәният Сараеның икенче һәм өченче катларын биләп тора. Музейның гомуми мәйданы 1232 кв.м. музейда заллар ачылган: «Нурлат шәһәре тарихы», «районның Авыл хужалыгы», «Табигать», «Археология һәм этнография» «Без барыбыз да берез ат», «синең Комсомол вакытыңны искә төшерәбез» заллар экспозицияләрендә булган экспонатлар саны 3663 берәмлекне тәшкил итә. Шуларның 2248 берәмлеге төп фонд һәм 1415 берәмлеге ярдәмче фонд.

Габдулла Кариев исемендәге Колбай-Мараса музейе фондларында экспозиция залларында 2658 экспонат саклана (2032 берәмлек - төп фонд экспонатлары). Ярдәмче фонд 626 берәмлек тәшкил итә. Музей эшенең төп юнәлешләре-музей предметларын комплектлау, исәпкә алу, саклау, өйрәнү, фәнни тасвирлау, аларны экспозициягә чыгаруға эзерләү. Бинаның мәйданы - 134 кв.м.

Музейга килүчеләр өчен төп төркем булып балалар аудиториясе, яшьләр, ташламалы категорияләр (пензионерлар, инвалидлар, мөмкинлекләре чикләнгән гражданныр һ. б.), гаилә аудиториясе тора. Музей программалары һәм акцияләр югарыда күрсәтелгән төркемнәргә юнәлтелгән.

Район халкының мәдәни кыйммәтләреннән файдалану музейларда күргәзмәләр оештыру юлы белән генә түгел, ә күчмә күргәзмәләр, тематик

экспозициялар һәм фотоэкспозициялар, мәдәни - массакуләм чаралар үткәргәндә, ТР музейлары белән берлектә күргәзмәләр оештыру юлы белән дә тормышка ашырыла. Актив күргәзмәдә катнашкан музей предметларының чагыштырма күләме 75 процент тәшкит итә.

Музей эшчәнлегендә хәл ителергә тиешле проблемалар:

- дәүләт музейлары житәрлек дәрәжәдә мәгълүматлаштырылмаган булуы;
- инфраструктураның начар үсеш аркасында мәдәни туризмның житәрлек дәрәжәдә үсмәве;
- медиаресурсларны, аерым алганда социаль челтәрләрне нәтижәсез куллану.

*2. Ярдәмче программаның максаты һәм бурычлары, аны гамәлгә ашыруның ахыргы нәтижәләрен һәм срокларын тасвирлау*

	на 30.11.2023
Килүчеләр саны (экскурсияләр һәм шәхси бару)	25547
Экскурсияләр	64
Лекцияләр	73

Ярдәмче программаның максаты-алар тарафыннан социаль-мәдәни функцияләрне гамәлгә ашыру һәм жәмгыять үсеш өчен мөһим ресурс буларак музейларны комплекслы үстерү.

Өлеге максатны тормышка ашыру өчен түбәндәге бурычларны хәл итәргә кирәк:

1. Музей фондының дәүләт өлешен саклау, өйрәнү һәм комплектлау.
2. Музей фондының дәүләт өлешен популярлаштыру.
3. Мәдәни һәм фәнни-агарту, белем бирү эшчәнлеген музейлар тарафыннан гамәлгә ашыру.
4. Музейларны мәгълүматлаштыру.

Подпрограмманы тормышка ашыру срогы-2024-2026 еллар

Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм тиешле финанс елына ТР Нурлат муниципаль районы бюджеты проектына формалаштырганда ел саен аныкланырга тиеш.

Кама аръягы һәм Нурлат шәһәре тарихы төбәк музейе һәм Г. Кариев исемдәге Колбай-Мораса музейе эшчәнлегенә район халкына, бигрәк тә яшь буынга әхлакый һәм патриотик тәрбия бирүгә, яна экспозицияләр булдыруга һәм яңартуга, яшьләренә, шәһәр һәм авыл мәктәпләре укучыларын, кунакларны һәм

район халкын активрак жәлеп итүгә ярдәм итә торган яңа мәдәни-белем бирү чараларын эшләүгә юнәлдерелгән..

Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы музейларының эшчәнлек күрсәткечләре

Күргәзмәләр	24
Масса-күләм чаралар	22
Белем бирү программалары саны	51
Төп фонд	6698
Фәнни - ярдәмче фонд	3551

«2024-2026 елларга кинематографияне саклау һәм үстерү» ярдәмче программасы

Муниципаль ярдәмче программаның исеме	«2024-2026 елларда кинематографияне саклау һәм үстерү»
Ярдәмче программаның максатлары	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында кинопрокат һәм кино хезмәтләренен тотрыклы үсешен тәмин итү. Милли кинофильмнарны алга этәрү һәм күрсәтү системасын камилләштерү. Кино хезмәтләре күрсәтү өлкәсендә конкурентлыкка сәләтле мохитнең алга таба үсеше.
Муниципаль ярдәмче программаның бурычлары	1. Нурлат муниципаль районы кино хезмәте күрсәтү бүлегенен матди-техник базасын ныгыту. 2. Цифрлы инновацион технологияләрне кертү. 3. Республика киновидеофильмнар прокаты үсеше 4. Кино хезмәте күрсәтү бүлегенен кадрлар потенциалын саклап калу һәм үстерү.
Муниципаль ярдәмче программаның заказчысы	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты
Муниципаль ярдәмче программаны эшләүче	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районының «Мәдәниятне үстерү үзәге» муниципаль бюджет учреждениесе
Муниципаль ярдәмче программаны гамәлгә	2024-2026 еллар



ашыру сроклары	
муниципаль ярдәмче программаның (нәтижэләрне бәяләү индикаторлары) максатларын һәм бурычларын гамәлгә ашыру һәм аның бюджет нәтижәлегә күрсәткечләре	<p>Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру 2026 елга түбәндәге күрсәткечләрне үстерүгә ирешү мөмкинлеген бирәчәк:</p> <p>Шәһәр халкының гомуми санына карата шәһәр халкына кино хезмәтләре күрсәтүне арттыру;</p> <p>Авыл халкының гомуми санына карата авыл халкына кино хезмәтләре күрсәтүне арттыру;</p> <p>Кино-видеофильмнарның гомуми саныннан социаль юнәлештәге балалар фильмнары һәм фильмнары өлеше;</p> <p>Кинотеатр бинасында һәм күчмә киносеанслар уздырганда кинобилетлар сатудан тулаем җыемның артуы.</p>
Программаны финанслау күләмнәре һәм чыганақлары	<p>5 400 ,0мең сум, шул исәптән җирле муниципаль берәмлек бюджетыннан:</p> <p>2024 елга — 1 800,0 мең сум;</p> <p>2025 елга — 1 800,0 мең сум;</p> <p>2026 елга — 1 800,0 мең сум.</p> <p><i>Программаны финанслау күләме ел саен тиешле бюджетлар төзегәндә төгәлләштерелә.</i></p>

## 1. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сферасының гомуми характеристикасы,

шул исәптән хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар

Илебез мәдәниятенең иң мөһим состав звеносы буларак кинематография һәрвакыт халыкның ялын оештыруда, яшь буынны рухи һәм әхлакый тәрбияләүдә зур роль уйнады. Әмма базар мөнәсәбәтләре барлыкка килү чорында киноның юкка чыгу чигендә булуы ачыкланды. Әмма социаль-икътисадый тотрыксызлыкның катлаулы шартларында халыкка кинохезмәт күрсәтү системасы сакланган..

Соңгы вакытта республиканың эре шәһәрләрендә хосусый заманча мәдәни-күңел ачу кинокомплекслары саны арта. Әмма табыш алуға юнәлтелгән шәхси бизнес бары тик эре мегаполисларда гына эшләнүне өстен күрә, анда кешеләрнең керемнәре зур һәм анда тамашачылар аудиториясе зур. Шунның нәтижәсендә шәһәр һәм авыл халкына кино хезмәте күрсәтү дәрәжәсендә дифференциация тагын да көчәйтелә.

Шул ук вакытта бүген тамашачыларның иң актив өлешен 14 яшьтән 25 яшькә кадәрге яшь кешеләр тәшкил итә, ягъни кечкенәдән безнең яшьләр еш

кына Россия халкы менталитетына ерак булган чит ил фильмнарын карарга мәжбүр.

Кинохезмәт күрсәтү бүлеге киновидеофонд булдыруны һәм саклауны, фильмнар прокатын оештыруны, шул исәптән үзәбезнең илдә житештерелгән фильмнар прокатын оештыруны, киноакцияләр, киночаралар уздыруны тәмин итә, яңа цифрлы технологияләр кертүне һәм кинотармак белгечләрен яңадан әзерләүне гамәлгә ашыра.

*2. Ярдәмче программаның максаты һәм бурычлары,  
аны гамәлгә ашыруның ахыргы нәтижәләрен һәм  
срокларын тасвирлау*

Программа халыкның мәдәни һәм рухи потенциалын ныгыту максатларында милли кинофильмнар системасын ныгытуга һәм камилләштерүгә юнәлдерелгән Нурлат муниципаль районында һәм Нурлат шәһәрәндә кинематография үсешенә төп юлларын билгели.

Планлаштырылган нәтижәләр: кинохезмәт күрсәтү тармагының заманча конкурентлыкка сәләтле инфраструктурасын булдыру; авыл жирлекләренән киносәнгать эсәрләреннән файдалана алуын тәмин итү; гомуми саны 59,699 мең кеше булган район һәм шәһәр халкы өчен кинохезмәт күрсәтүләрдән файдалана алуны арттыру; кинохезмәт күрсәтүләргә күләмле арттыру.

Программа түбәндәге максатларга ирешүгә юнәлдерелгән: -кинопрокат һәм кинохезмәт күрсәтүләргә республика базарын тотрыклы үстерүне тәмин итү; - киножигештерү системасын камилләштерү, милли кинофильмнарны алга этәрү һәм күрсәтү;  
- кино хезмәтләргә күрсәтү өлкәсендә реаль конкурентлы мөхит тудыру.

Куелган максатларны тормышка ашыру өчен түбәндәге бурычларны хәл итәргә кирәк:

- кинематография өлкәсендә норматив хокукый базаны камилләштерү;
- кинематография өлкәсендә норматив хокукый базаны камилләштерү;
- цифрлы инновацион технологияләргә кертү;
- милли кинопроизводствоны һәм республика киновидеофильмнар прокатын үстерү;
- кинематография оешмаларының кадрлар потенциалын саклап калу һәм үстерү;
- авыл халкына хезмәт күрсәтү өчен автокинопәрәкәтләргә дәүләт системасын булдыру.

Программа өч еллык чорга, яңа шундый ук программаны эшләү яки озайту белән, исәпләнгән.

Программа 2024-2026 елларда, этапларга бүленмичә, тормышка ашырылачак. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның максатчан күрсәткечләре түбәндәге таблицада күрсәтелгән:

N т/с	Күрсәткеч атамасы	Еллар		
		2024	2025	2026
1.	Кинотеатр хезмәт күрсәткән шәһәр тамашачылары саны (мең кеше)	17,714	17,746	18,0366
2.	Үткәрелгән сеанслар саны	2086	2105	2117
3.	Нурлат шәһәрәндә шәһәр халкының гомуми санына карата шәһәр халкына кино хезмәтләре күрсәтү күләме(%)	26,6	30,9	35,2
4.	Кинотеатрга хезмәт күрсәткән авыл тамашачылары саны (тыс. чел.)	5904	6004	6099
5.	авыл халкының гомуми санына карата кинохезмәт күрсәтүләр белән тәэмин итү (%)	22,7	24,5	26,4
6.	Кинофильмнарның гомуми саныннан социаль юнәлештәге балалар фильмнары һәм фильмнар өлеше (%)	44,0	47,0	53,5
7.	Дәүләт һәм муниципаль кинотеатрларда кинобилетлар сатудан тулаем жыем (мең сум.)	4 269 080	4 369 080	4 474 080

Ярдәмче программа кинематография өлкәсендә норматив хокукый базаны камилләштерүгә, кинематография оешмаларының матди-техник базасын ныгытуга, тармакны үстерүгә кагылышлы оештыру, мәгълүмати һәм кадрлар мәсьәләләрен хәл итүгә юнәлдерелгән чаралар комплексыннан гыйбарәт.

Программаның чараларын гамәлгә ашыру нәтижәсендә түбәндәгеләр күздә тотыла:

- Татарстан Республикасы кинематографиясенә заманча конкурентлыкка сәләтле дәүләт инфраструктурасын булдыру;
- район авыл жирлекләрендә яшәүчеләрнең киносәнгать эсәрләреннән файдалана алуын тәэмин итү;
- 57 669 кеше булган шәһәр һәм Нурлат районы халкы өчен кинохезмәтләрдән файдалану мөмкинлеген арттыру;
- кинохезмәт күрсәтү бүлеге күрсәтә торган кинохезмәтләр күләмен арттыру.